

worden, en waarin heerlijkheid heel de gehelligde schepping zal doorstromen. De einduitkomst, waarin de Dood geheel verslonden zal zijn, en de triomf over Satan door den Zoon Gods voor eeuwig zal zijn gewonnen.

Dr. A. K.

„Kom af van het Kruis“

[GOEDE VRIJDAG.]

En zeggende: Gij, die den Tempel afbreekt, en in drie dagen opbouw, verlos uzelven; indien gij de Zoon Gods zijt, zoo kom af van het kruis. Mattheus 27: 40.

Het hangen en sterven aan een kruis is een wreede doodsmarteling van duidelooze smart. Veelal bedwelmde men dan ook het bewustzijn van wie aan het kruis zou worden genageld door een verhitte drang. Wat werd het nameloze lijden minder pijnlijk gevoeld. Natuurlijk verscheelde het, wie aan het kruis werd gehangen. Een ruwe, ongevoelige woesteling leed er veel minder onder dan wie door in aandoeningen was. Vooral op Golgotha moet daarom het Kruislijden bang en bitter zijn geweest. De Man van smarten toch weigerde den bedwelmenden drank te drinken, en teederder in aandoenlijk gevoel dan Jezus, is nooit een kruishout, in 't eind, door den dood overmand.

Aan het lichamelijk lijden, dat Jezus om onzen wil ondergaat heeft, mag daarom in niets te kort gedaan. Het feit, dat Jezus reeds na enkele uren den adem uitblies en den geest gaf, was gemeenlijk het sterven eerst op den tweede dag volgde, toont dan ook overduidelijk hoe zwaarbenaauwd en smartelijk het dragen van het lichamelijk lijden voor Jezus moet geweest zijn. Wie ook in deze lijdensweken weer veel bij Golgotha met zijn zinlijke verbeelding heeft verstoofd, heeft dit ook nu weer voor en met Immanuel gevoeld. Ook naar vleesch en bloed is het lijden en sterven van Jezus aan het Kruis 't uiterste van alle menschelek lijden geweest.

Alleen maar, ge moogt 't u niet voorstellen alsof dit lijden naar het lichaam af 't lijden van den Man van smarte ware geweest. Veel hangt nog was 't lijden van Jezus in zijn verborgen zieleleven. Hij droeg de zonde der wereld. Hij droeg den vloek. Wat hem in onheiligheid 't meest tegen de borst stuitte, moest hij op zich nemen om onzen wil. En zoo ge verstaat, wat 't in een bange ure voor u zelf is geweest, zoo ge in oogenblikken van schuld en berouw den toorn Gods tegen u voeldest uitgaan, zoo zult ge er althans iets van beseffen, wat 't voor den Heilige moet geweest zijn, den toorn Gods tegen heel ons gevallen geslacht, hangende aan 't Kruis, in het diepst zijner ziel, zoo drukkend en zwaarbenaauwd te moeten dragen, dat ten slotte de angstkracht niet meer was in te houden. „Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten!“

Van allen kant drong 't onheil in die laatste ure op Jezus zielebeseft aan. En schier niet om uit te staan moet 't geweest zijn, toen daar om het Kruis de mannen van het Sanhedrin gingen staan, en de onrust hunner eigen consciëntie poogden te stillen, door den Zoon Gods op de gruwelijke wijze te tergen, door van allen kant het uit te roepen, ja 't uit te gillen: „Als ge Gods Zoon zijt, toon 't ons nu, en kom af van het Kruis“.

Vaak heeft men bij het Kruis van Jezus te eenzijdig op zijn Goddelijke natuur gezien, en dan natuurlijk is het lijden van Jezus niets dan een schijnlijden geweest. Doch zoo verliest ge dan ook den Middelaar, want in den Middelaar staat juist de waarachtige vleeschwording, het wel waarlijk aannemen van onze menscheleke natuur op den voorgond, en is het hangen en sterven aan het Kruis een wel wezenlijk ondergaan en dragen van het wredeste lijden geweest. Maar ook zoo kan er nog een verkeerde blik op het Kruis geslagen worden, zoo ge, ja, lichamelijk in Jezus lijden wel wezenlijk lijden ziet, maar wat zijn verborgen zielewonderingen op Golgotha betreft, 't toch weer in zijn Godheid als laat versmelten.

Dit is maar al te veel geschied. En vandaar dat op 't zielelijden van Jezus aan 't Kruis rooveel minder dan op zijn lichamelijk lijden zich de aanbiddende aandacht heeft gericht. Hieraan nu moogt ge niet toegeven, en dit te minder daar het Evangeliebericht bij wat van Golgotha gemeld wordt, u van Jezus lichamelijk lijden eeniglijk niet anders dan den uitroep: *Mijn dorst*, mededeelt, en voor het overige u bijna uitsluitend wijst op wat in Jezus verborgen zieleleven doorworsteld werd. Merk slechts op de Zeven Kruiswoorden. Het: *Mijn dorst* zag op lichamelijk lijden, maar het: *Vader, vergeef 't hun*, het: *Heden zult ge met mij in 't Paradijs zijn*, het troostbiedend woord tot zijn moeder en Johannes, het: *Mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten*, en het: *Vader, in uwe handen beveel ik mijn geest*, 't wijst al op wat innerlijk in Jezus omging niet als Zoon Gods, maar als de vleeschgeworden Zoon des menschen.

Vandaar dan ook, dat zoo omstandig de terging ons getekend wordt, die het Sanhedrin op Golgotha heeft aangedaan. In grooten getale waren de leden van het Sanhedrin naar Golgotha opgetrokken. Priesters, Ouderlingen, Phariseers en Schriftgeleerden. Ze waren blijkbaar onrustig. Ze hadden Jezus nu wel veroordeeld, maar 't, hij mocht toch eens de Messias zijn. En om zich daar nu over heen te zetten, trekken ze samen naar Golgotha op, om Jezus terwijl hij hing te zwoegen in zijn doodsmart, door hun uitroepen te tergen. En daarbij kwam 't altoos weer terug op Jezus belijdenis dat hij Gods Zoon was. Gij beweert Immanuel, gij beweert Gods Zoon te zijn. Wij hebben u veroordeeld dat ge het niet zijt. Daar hangt ge nu om uw Gods-lastering. En nu blijkt ge immers zelf toe te stemmen, dat ge een looze bedrieger waart. Waart ge Gods Zoon, ge zoudt immers onmiddellijk uw macht toonen. Doe het nog als ge 't kunt. En als ge dan wel waarlijk de Zoon Gods zijt, zoo maak zelf een eind aan uw lijden, verbreek de nagelen die u gebonden houden, en kom af van het Kruis.

Bedenk nu wel, dat naar 't woord van Jezus tot Petrus bij Gethsemane gesproken, 't Jezus slechts een bede tot zijn Vader behoeft te kosten en alle macht van Pilatus en het Sanhedrin zou ter neer worpen zijn. Of meent ge, zoo vroeg Jezus aan Petrus die 't zwaard trok, meent ge dat ik mijn Vader nu niet bidden kan, en hij zal mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten. Dat zeggen van Jezus had ook de officier van de wacht, die Jezus gevangen nam, natuurlijk opgevangen,

en aan Caïaphas overgebracht, en nu ze hun opzet dan toch hebben doorgevoerd, en Jezus daar machteloos aan het Kruis hangt, nuttreden ze tergend tegen het slachtoffer van hun haat op. „Als ge dan die macht tegenover ons kunt stellen, doe het dan nu, en kom af van het kruis. Maar ge zult wel, ge weet zelf wel, ge kunt niet. Ge hebt zelfs over geen macht hoegenaamd te beschikken, ge zijt veel eerder in onze macht. En onder den druk van deze onze Sanhedrinsmacht zult ge dan ook sterven“.

Nu vertegenwoordigen twaalf legioenen engelen een heermacht van ver over de honderd duizend hemelsche geesten, en wie uit Sanhedrin dagen zich herinnert wat toen een enkele van God gezonden engel voor Jerusalems muren heeft uitgericht, voelt op wat alles ter neer slaande macht Jezus doelde, toen hij aangaf wat in zijn macht zou staan, om zich vrij te maken, en hoe hij toch van alle aanwending van die macht afzag, uit stille gehoorzaamheid aan zijn Vader, en uit Middelaarsheide voor zijn volk, dat hij door zijn Kruisdood verzoenen en redden zou.

De spanning die dit in Jezus zelf bewerkte, moet alles tebovengaan zijn geweest. Over zulk een alles ter neerwerpende macht te kunnen beschikken, en dan toch in het bitterste en langste lijden zelf, geheel vrijwillig die macht ongebruikt te laten, om zijn heilig Verlossingswerk te volbrengen. Te kunnen en niet te willen, hoe doordringend het lijden ook op hem aandrong. Niet wie daar stonden, maar Gods engelen moeten het megevoeld hebben, wat bange spanning dit in Jezus verborgen zieleleven deed opkomen.

Dat wist ook satan, en nu is 't satan, die aan Jezus niets meer doen kan, maar die op 't Sanhedrin nog zijn macht oefent, en daarom is 't door 't Sanhedrin dat Satan Jezus nu gaat tergen, niet even, maar lang achtereen. En nu lachen ze Jezus uit. Nu spotten ze met Jezus. Waar is nu zijn macht? Hij is immers niets dan een Gods-lasteraar en Volksbedrieger. En dit denken ze niet maar, doch dit roepen ze uit. De een voor, de ander na. Al luid, op al ruwer toon. Waar blijft ge nu met uw heilig Zoonchap, 't is immers al niets dan leugen en bedrog geweest. Uw Kruisdood is verdiend. Ons oordeel is rechtvaardig geweest. Of zoo niet, toon het dan. Waar is nu uw macht. Was ons vonnis later, bewijs 't dan, en kom af van het Kruis.

Dit tergend roepen, o, 't zou reeds zoo giftig zijn geweest, zoo 't van half dronken Romeinsche soldaten was uitgegaan. Maar dat waren heidenen. Die wisten van zijn Vader niet.

Maar voel nu wat 't voor Jezus was, dat de geestelijke leiders van Israël zoo gillen dorsten. Israel was het eigen volk, dat Gods heilige openbaring bezat. Als de hoofden van dat door God gezegende en bevoorrechte volk stonden daar de Priesters. En van die Priesters in dat volk gaat nu 't tergend roepen uit. Als ge Gods Zoon zijt, zoo kom af van het Kruis.

Was 't niet voor Jezus om 't beste wat de wereld dan nog had, in Godslastering te voelen wegzinken. En dan toch, onder zulk tergen, den wil vast te houden en door te zetten, om voor eene zoo volstrekt aan 't heilige ontkomen wereld den dood in te gaan, zeg zelf, was het niet een uiting in Immanuel van zijn Goddelijkheid, en toch weer menscheleke liefde, die zelfs die gruwzaamste terging niet ontweek, en voor ons overwon?

Dr. A. K.

Amsterdam, 1 April 1915.

In de Doopsgezinde gemeente te Franeker werd dezer dagen door een 27-tal leden het zonderlinge voorstel ingediend om voortaan bij de Avondmaalsviering het uitdelen van brood en wijn achterwege te laten. Heel duidelijk was de formulering van dit voorstel zeker niet. Het kon de strekking hebben, dat wel de Avondmaals-tafel zou worden toebedeeld en daarop het brood en de wijn worden geplaatst, opdat de predikant dan de sacramentele handeling verrichtte door het brood te nemen en te breken en den wijn uit te gieten in den beker, maar zonder dat de gemeentelieden communiceerden. Er zou dan niets plaats vinden dan een symbolische handeling, waarbij de gemeentelieden alleen toe hadden te zien, evenals dit in de Roomsche Kerk gewoonlijk bij de Mis geschiedt. Iets, waar heel het Protestantisme steeds tegen opgekomen is, omdat dit lijnrecht indruischt tegen het gebod van Christus, die gezegd heeft van het brood: „neem, eet, dat is mijn lichaam“, en van den beker: „deze beker is het Nieuwe Testament in mijn bloed, drinkt allen daaruit“. Of wel de bedoeling kon wezen, dat men wel Avondmaal wilde vieren, maar zonder dat er brood of wijn aanwezig was, een Avondmaal dus, gelijk het Handelsblad het uitdrukte, *zonder brood of wijn*, in welk geval het natuurlijk even onjuist zou wezen nog van een Avondmaalsviering te spreken, als dat men een „doopsbediening“ kan hebben, waarbij het besprengen met water achterwege blijft. Een zekere invlijdsplechtigheid, waarbij van geen waterbad meer sprake is, nog „doop“ te noemen of een stichtelijke herdenking van Christus sterven, zonder de teekenen van brood en wijn, als „Avondmaalsviering“ te bestempelen, is toch een onheiligh woordenspel, waaraan zelfs een moderne zich niet mag schuldig maken.

En even zonderling als dit voorstel zelf is de wijze, waarop de Kerkeraad met dit voorstel handelde. Blijkbaar was de Kerkeraad tegen het voorstel, maar in plaats van het besluit af te wijzen, liet hij de beslissing over aan de gemeente. Deze zou nu bij meerderheid van stemmen uitmaken, of het door Christus ingestelde sacrament nog langer in zijn gemeente zou bediend worden. En die meerderheid bleek het niet alleen met de voorstellers eens te zijn, maar ging in revolutionairen overmoed nog een schrede verder. Ze besloot het Avondmaal geheel af te schaffen en in plaats daarvan te stellen de viering van Christus lijden en sterven op den Goeden Vrijdag. Zoo werd de Goede Vrijdag, die niets dan een menscheleke inzetting is, gesteld in plaats van het Sacrament, door Christus ons geboden, en blijkt ook hier weer, hoe waar het is dat Christus van deze eigenwilligen godsdienst heeft gezegd: „gij maakt Gods gebod krachteloos door uwe inzettingen. Men zweept in de moderne kringen met den Goeden Vrijdag,

waarop men zoo aandoenlijk over Jezus lijden spreken kan, maar men verwerpt het Sacrament, dat Christus zelf heeft ingesteld om daarbij zijn dood te gedenken.

En nu meene men niet, dat dit Franeker geval op zich zelf staat en we er te veel waarde aan hechten als teken van wat er in de kringen der modernen omgaat. De schrijver van het Kerknieuws in de *Nieuwe Rotterdammer*, die uitnemend goed in deze kringen thuis is, zegt rond uit, dat „hetgeen hier (n.l. te Franeker) openlijk aan de orde is gesteld, een punt van heimelijke overweging uitmaakt in tal van gemeenten, en niet alleen Mennistengemeenten, want dat gerust kan gezegd worden, dat dit Franeker-voorstel een groot deel der vrijzinnige godsdiensten uit het hart is gegrepen“. Zelfs geldt dit bezwaar natuurlijk niet alleen het Avondmaal, maar evenzeer den doop: men wil niet rusten voordat men met deze beide „oude ceremoniën“ geheel gebroken en ze voor goed afschaffte heeft.

Onbekend was dit alles natuurlijk niet. In de Vrije gemeente te Amsterdam heeft men geen doop en avondmaalbediening; ook kan men in de afdelingen van den Protestantenvond het best buiten deze sacramenten stellen. Maar wel is het een tekenend feit, dat men thans ook in de Christelijke Kerk, waar deze sacramenten nog altoos heilig gehouden werden, ze nu uit religieuze fanatisme afschaffen wil. Onder de leuze: „men doet geen nieuwen wijn in oudelederen zakken“, treedt het modernisme op om met den beitel weg te hakken en met den moker te morzel te slaan al wat nog aan het „oude“ Christendom herinneren zou. Voor geen instelling van Christus, voor geen traditie van eeuwen, voor geen gemeenschappelijk geloof van heel de Christelijke Kerk heeft men eerbied. Tot op het fundament toe moet de tempel worden afgebroken, waarin geslacht na geslacht God verheerlijkt heeft, om plaats te maken voor een gebouw van nieuw-modische structuur, waarin geen plaats meer is voor doopvont en avondmaalsdijk, maar alleen voor een preekstoel met daarop een modern domine. Zelfs wordt dit zoogenaamd vrijzinnige Christendom in zijn formalisme onverdraagzamer dan de stellste orthodoxie. Of een goed deel der gemeente nog aan het Avondmaal hecht en het behouden wil, doet er niet toe; de meerderheid beslist, en schaft niet alleen voor zich zelf, maar voor heel de gemeente het Avondmaal af. Wie daarmee niet tevreden is, mag toezien.

Consequent is dit soort modernisme zeker. Consequenter dan het halfslachtige modernisme, dat van doop en avondmaal als Christelijke sacramenten natuurlijk niets weten wil, maar toch beiden nog wel als „symbolen“ behouden wil, omdat het godsdienstig gemeenschapsleven het nu eenmaal niet buiten symbolen en liturgische handelingen stellen kan. Want zoo wordt onder een schoonen schijn de goegemeente verschalkt. Ze meent nog haar Sacramenten te behouden en ze krijgt alleen een uitgeboorde schaal. Maar al is het consequente modernisme *verlijker en oprichter*, het toont ook, met wat niets ontziende haat het tegen de instellingen van Christus gekant is.

Daarom mogen onze broeders in de Hervormde Kerk wel toezien en geen oogenblik in hun strijd tegen het modernisme verslagen. Het gaat niet om de vrijheid van conscientie, niet om de eerbiediging van ieders overtuiging, maar om het behoud van het Christelijk karakter der Kerk.

Wat te Franeker openlijk geschiedde, leeft — het is thans openlijk gezegd — heimelijk in veler hart, en straks zal men wel zien, hoe het voorbeeld te Franeker gegeven, in menige moderne gemeente in de Hervormde Kerk navolging vindt.

En een Kerk, die zelfs het heilige sacrament van het Avondmaal afschaft, heeft niet alleen aan Christus gebod zich vergrepen, maar heeft feitelijk met de Christelijke Kerk gebroken.

De pers aan hand.

In Noord-Amerika, het land, waar de vrijheid zich het rijkest ontplooid, is thans een machts beweging op touw gezet door de Roomschen, die, wanneer ze slaagt, op zeer ernstige wijze aan die vrijheid zal te kort doen. Men beweegt namelijk hemel en aarde om door het Congres een *bill* te laten aannemen, waardoor de vrije gedachten-uiting in de pers, wat religieuze quaesties betreft, aan banden zal worden gelegd. Niet dat men openlijk de persvrijheid, die een der hoeksteenen is van het Staatsgebouw, wil aanranden en een perscensuur wil instellen. Dan zou wel heel het Amerikaanse volk in verzet gekomen zijn tegen de aanranding van wat een zijner meest geliefde vrijheden is. Neen, men wil het lange een achterdeur proberen om feitelijk alle perspolemieken tegen een of andere Kerk onmogelijk te maken. De Postmeester-Generaal, gelijk men in Amerika zegt, moet de bevoegdheid erlangen publicaties, waarin iets ten nadele gezegd wordt van een Kerk of godsdienst, waartoe burgers der Vereenigde Staten behoren, van het postverkeer uit te sluiten. Letterlijk luidt het voorstel, dat de Postmeester-Generaal zal kunnen verbieden met de post te verzenden *publications which are or are represented to be a reflection on any form of religious worship, practiced or held sacred by any citizens of the United States*. Men ziet, hoever deze bepaling gaat. Niet alleen zal de postmeester mogen welen geschriften, waarin op hatelijke wijze en met allerlei lasterlijke beschuldigingen een kerk of godsdienst wordt aangevallen, maar elk geschrift, waarin polemieken gevoerd wordt, tegenwerpingen worden ingebracht of in afkeurenden zin gesproken

wordt over een Kerk of godsdienst, die onder de Amerikaanse burgers aanhangers telt, kan worden verboden. En zoover strekt deze staatsbemoeïing zich uit, dat niet alleen erkende Christelijke Kerken hierdoor bevestigd moeten worden tegen aanvallen van derden, maar dat ook secten als Mormonen en dergelijke, of afgezonderd als van de Indianen niet meer door de pers zullen mogen worden aangevallen of bestreden. Want natuurlijk, of men nu al zegt, dat de pers toch vrij blijft en ieder toch mag laten drukken wat hij wil, is maar een doekje voor het bloeden, wanneer de Staat straks, als ge uw blad of vlugschrift per post verzenden wil, die verzending weigert. Pers zonder postverzendende heeft geen de minste waarde.

Volkomen terecht komt de *Banner of Truth*, het blad dat onze Calvinistische beginselen in Amerika zoo kloek verdedigt, tegen deze Roomsche actie en roept het al onze Gereformeerden ten strijde, opdat de pers aldus niet gemulldorfd moge worden.

Wanneer ook wij ons bij dit protest aansluiten, bedoelt dit allerminst, dat wij het zouden opnemen voor de schandelijke en gemeene wijze, waarop soms polemieken tegen de een of andere Kerk, of de Christelijke religie in 't algemeen, gevoerd is geworden. Maar om deze hatelijke uitwassen, mag de polemieken zelf niet verboden worden, wanneer ze in den vorm gematigd is en binnen de perken blijft aan eerlijke polemieken gesteld. Vooral tegenover secten, die meest in 't geheim propaganda drijven, zoals de Mormonen, is openbare perspolemieken een der machtigste wapenen. Al wat de werken der duisternis openbaar maakt, is het beste middel om die werken tegen te gaan. En dit machtige wapen om de dwaling te bestrijden, mag de Staat niet aan de Christelijke polemieken uit de hand slaan, alleen om tegen een onwaardige polemieken de Christelijke Kerken te beschermen.

Zeker is het vraagstuk van de vrijheid van postverzendende een moeilijk vraagstuk. Zonder verzending per post zou aan een verspreiding van geschriften op groote schaal niet gedacht kunnen worden. Juist door de post bereikt ge *allen*, die ge persoonlijk niet bezoeken kunt, maar wier adressen ge weet. Waar nu de Staat als postmeester optreedt en deze hem toevertrouwde schrijvers bij ieder aan huis bezorgt, neemt hij daardoor eenigermate eene verantwoordelijkheid op zich, althans wanneer het publieke geschriften betreft, die onder open omver worden verzonden zoals drukwerk. Zeker toezicht op hetgeen verzonden wordt, kan dan ook niet gemist worden, of de Staat zou als handlangers optreden van allerlei secten en genootschappen, wier doel het is door deze postverspreiding propaganda te maken dikwijls voor zeer zedeloze doeleinden. Terecht is daarom ook in ons land steeds van Christelijke zijde geëist, dat de Staat zich niet leenen zou om bijv. de geschriften van den Ned. Malthusianen bond te verspreiden; wat met de post aan huis gebracht wordt, komt zoo licht in handen van jonge huisgenooten, en verspreiding van pornografische literatuur of van geschriften die de zedelijkheid bedreigen, kan de Staat daarom zeker weigeren. Met de vrijheid van drukpers heeft dit niets uitstaande, want al zou de Staat het drukken van zulke geschriften vrijlaten, daarom is hij toch niet verplicht ook de rondzending van zulke zedeloze pamfletten op zich te nemen of te bevorderen.

En evenzoo zouden we ons nog kunnen voorstellen, dat men bedenking had om door den Staat te laten verzenden geschriften, die op lasterlijke wijze den Christelijken godsdienst aanvielen of schandelijke leugens ontrent de een of andere Kerk verspreidden. Een burger kan van den Staat vragen, dat dergelijke godslasterlijke of hem in zijn diepste overtuiging kwetsende literatuur niet tegen zijn wil of zonder dat hij het besteld heeft, hem over de post worde toegezonden. Toch zouden we ook dan nog liever niet den Directeur der posten hierover oordeelen laten, maar de zaak door den rechter laten beslissen. In Duitsland is elke lasterlijke belediging een Kerk of den godsdienst aangedaan, strafbaar. En wanneer laster tegen een persoon in publieke geschriften strafbaar is gesteld, waarom zou de rechter dan niet evenzeer laster kunnen straffen, wanneer het niet een priaat persoon, maar een Kerk gold?

Maar geheel anders staat de zaak, nu men van Roomsche zijde feitelijk door deze bill alle propagandaliteratuur van het Protestantisme wil verbieden. Daardoor wordt de vrijheid van drukpers wel degelijk aangerand. Men zal in zijn krant geen artikel meer mogen schrijven, waarin men bijv. de dwalingen van de Mormonen bestrijdt, of de Postmeester-generaal zal de verzending van deze nummers aan uw abonnees weigeren kunnen. Ge kunt geen brochure uitgeven om aan de Joden duidelijk te maken, dat hun godsdienst in strijd is met Gods Woord, of de Postmeester-generaal legt er beslag op en weigert de verzending. Zelfs zou met deze bepaling de Postmeester kunnen verbieden onzen Catechismus per post te laten verzenden, omdat ook daarin immers polemieken wordt gevoerd met name tegen de Roomsche Mis en de heiligen vereering der Roomsche Kerk.

We hopen daarom, dat deze zoogenaamde Sullivan-bill niet door het Congres zal worden aangenomen. Rome is nooit een voorstander geweest van de vrije uiting der gedachte. Het autoritaire standpunt waarop de Roomsche Kerk staat, brengt nu eenmaal mee, dat vrij onderzoek voor een leek, volgens haar, niet geoorloofd is. Maar als Protestanten vreezen we het „vrije onderzoek“ niet, en willen we liever de gevaren dragen aan dat vrije onderzoek verboden, dan de pers aan banden te leggen.

Het zou ons leed doen, wanneer juist in Amerika, dat voor Europa steeds een schitterend voorbeeld was van vrijheid van drukpers en vrijheid van religieuze uiting, dit palladium werd prijs gegeven.

Rome zou daardoor een overwinning op een echt Protestantisch beginsel van staatsrecht hebben behaald.

Trouw in het ambt.

Hoewel overgangen van een Kerk naar de andere gewoonlijk meer voorkomen bij gemeentelieden dan bij predikanten, heeft de historie ook van onze Kerken wel getoond, dat dit laatste daarom toch nog niet tot de onmogelijkheden behoort. Reeds meer dan eenmaal is het voorgekomen, dat predikanten, hetzij uit de Hervormde Kerk, hetzij uit de Christelijke Gereformeerde Kerk, tot inzicht kwamen, dat het standpunt, waarop hun Kerk staat, niet juist was, en daarom begeerden tot de Gereformeerde Kerken over te gaan. Vroeger is dit een enkele maal voorgekomen bij predikanten in de Hervormde Kerk, in den laatsten tijd hoort men dit meer van predikanten uit de Christelijke Gereformeerde Kerk. Vooral het besluit van de jongste Synode, dat zulk een predikant, na behoorlijk colloquium doctum voor de classis te hebben afgelegd, beroepbaar in onze Kerken verklaard kan worden, schijnt oorzaak geweest te zijn, dat, gelijk de pers dezer dagen meldde, meer dan één predikant in de Christelijke Gereformeerde Kerk er over denkt dezen weg te volgen.

Nu kunnen we op zichzelf natuurlijk niet anders dan onze blijdschap er over uitspreken, dat ook in de Christelijke Gereformeerde Kerk bij meer dan één predikant de oogen schijnen open te gaan voor het zondige van een scheiding, die noch in Gods Woord noch in de Belijdenis eenigen grond vindt en veeleer door beide veroordeeld wordt. Er is in heel de Kerkhistorie ons geen tweede voorbeeld bekend van een schisma, dat op zoo lichtvaardige gronden is geschied als de afscheiding van dit Christelijk Gereformeerde Kerkgenootschap van de Gereformeerde Kerken. Toch willen we hierop thans niet dieper ingaan; het is een zonde, die tot het verleden behoort en waarvoor een jongere generatie natuurlijk niet aansprakelijk kan worden gesteld, daar ze niet door eigen wilsdaad tot die scheiding hebben meegewerkt, maar in deze eenmaal bestaande Kerk zijn geboren of door de wilsdaad van hunne ouders daarin zijn overgebracht en opgevoed. Veeleer dient het gewaardeerd, wanneer zij zich hebben weten te onttrekken aan den invloed, die van zulk een separatistischen kring altoos uitgaat; dat ze, trots de vele valse beschuldigingen, die in dezen kring tegen onze Gereformeerde Kerken worden rondverteld, uit eigen oogen hebben leeren zien, en zoo tot de overtuiging zijn gekomen, dat de Gereformeerde Kerken wel degelijk trouw zijn gebleven aan de Belijdenis, en het daarom, naar luid onzer belijdenis, schuldige plicht is van elk Gereformeerde om zich bij deze Kerken te voegen.

Zelfs het bezwaar, dat de theologische opleiding, die de predikanten der Christelijke Gereformeerde Kerk aan hun Theologische School genoten hebben, volstrekt niet op één hoogte staat met de opleiding die onze predikanten te Amsterdam of te Kampen ontvangen hebben, achten we wel ernstig, maar het mag, wanneer men te doen heeft met een daad van oprechte overtuiging, toch geen onoverkomelijke hinderpaal wezen. Wel zullen onze Classen natuurlijk bij het colloquium doctum hebben toe te zien, dat dit geen bloote formaliteit worde en dat niet de hand worde gelicht met de wetenschappelijke eischen, die in onze Kerken voor de bediening des Woords gesteld worden. Anders zou de verleiding wel eens groot kunnen worden voor zwakkere geesten, die tegen de lastige studien aan onze scholen en de strenge examens onzer Kerken opzien, om eerst aan de Theologische School der Christelijke Gereformeerde Kerk hun opleiding te zoeken, daarna enkele jaren in deze Kerk predikant te worden en dan door de achterdeur van het colloquium doctum onze Kerken binnen te komen. Men weet hoe dit vroeger meermalen geschied is met predikanten die geen academisch onderwijs hadden genoten, daarom in de Hervormde Kerk geen predikant konden worden, maar dan een poos naar België gingen bij de Zendingkerk en aldus als „buitenlandse predikanten“, na een colloquium doctum het predikambt in de Hervormde Kerk verkregen. Een repetitie van zulke toestanden zou in onze Kerken allerminst wenschelijk zijn. En evenzeer zullen onze classen bij dit colloquium doctum natuurlijk onderzoek hebben te doen, of de geheel onjuiste beschouwing van de verbondsleer, die in de Christelijke Gereformeerde Kerk den toon aangeeft, door deze predikanten als een dwaling wordt erkend, want anders zou, wat winste schoon, wel eens het paard van Troje kunnen blijken, waardoor allerlei twist en verdeeldheid in onze Kerken zou worden binnengebracht. Een uitdrukkelijke verklaring, dat zulk een predikant instemt met de beslissing, die de Utrechtse Synode in zake de leerbeschillen gaf, was wellicht de beste weg, om dit gevaar te voorkomen.

Ernstiger echter dan deze beide bezwaren, is voor ons de vraag, die we bespreken geheel afgedacht van het geval, dat op de Haagsche Synode ter sprake kwam, of zulk een overgang van een predikant, die zijn ambt neerlegt in zijn eigen Kerk, om als predikant in onze Kerk te worden toegelaten, zonder dat hij vooraf alles in het werk heeft gesteld, om zijne gemeente met hem mede te doen gaan, wel de geordende en door God gewilde weg is. Nieuw is dit vraagstuk niet, want diezelfde vraag is ook